

GAZETA TRANSILVANIEI

Apare în fiecare zi de lucru.

Abonamentul: pentru Austro-Ungaria pe an 24 cor., pe 1/2 an 12 cor., pe 1/4 an 6 cor. Pentru România şi străinătate pe an 40 franci, pe 1/2 an 20 franci, pe 1/4 an 10 franci. Număr de Duminică 8 franci pe an.

Redacţia,
Tipografia şi Administraţia:
BRAŞOV, PIAŢA MARE Nr. 30.
Telefon: Nr. 226.

Pentru Braşov cu dusul acasă pe an 24 cor., Fără dus acasă pe an 20 cor. pe 1/2 an 10 cor., pe 1/4 an 5 cor. Un număr 10 bani. Inserate: un şir pe 20 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarif şi învoială. — Reclame pe pagina a 3-a un şir 20 bani.

Dorinţele şi planurile păcătosului.

În interviul pe l-a acordat unui ziarist ungar păcătosul vicar Mangra şi despre care am dat ştire în numărul de Duminică, nu este ceva deosebit, ceva nou, ce n-am fi auzit din gura lui Mangra. Mai în urmă le-a spus aceste, ca o variantă, în vorbirea, ce a rostit-o în cameră. Aceleaşi dorinţe şi aceleaşi planuri, ce şi le-a croit la dezertarea lui, răzîmându-se pe influinţa şi puterea «amicului» său, Tisza István.

Interviul să deosăbeşte însă de celelalte «enunţiaţiuni» ale lui Mangra prin obrăznicia lui, care devine tot mai agresivă!

Dorinţa lui Mangra, dorinţa primă şi cea mai arzătoare este desfiinţarea, nimicirea partidului şi comitetului naţional. Acesta — aşa gândeşte Mangra — îi stă în cale întru executarea planului său de-aşi înjgheba un partid, care să fie coadă la partidul muncii şi la care arătând că: — Iată, Tisza Măria Ta, adus Românii la picioarele tale, cum ai dorit, blânzi, umiliţi... Merit eu o chivără de Vlădică, căci aci sunt şi popii mei...

Cu toate, că la surparea şi nimicirea comitetului şi organizaţiei noastre îi dă lui Mangra o puternică mână de ajutor «Tribuna» — de care el să şi foloseşte, cum se va vedea îndată — acest blăstămat de partid şi comitet să ţine în picioare, nu cade, nu se rostogoleşte, ba mai mult, aranjează adunări populare... Asta e de nesuferit! Dar ce e de făcut?

Calumniare audacter!...

Aşa vedem, că în interviul mai nou, Mangra se ocupă mai în-putin cu comitetul şi dă în vileagul figuresc următoarele:

«Comitetul cu ani înainte a avut greutate, a avut rol de factor politic, dar în vremile din urmă s'au deslănţuit în sinul partidului certe interne, cari au subminat autoritatea comitetului».

Şi mai departe:

„Urmările desmembrării comitetului partidului naţional nu pot fi decât îmbucurătoare“.

Iată, «Tribuna» prin o atitudine incalificabilă dă în comitet, poneşte greşe rând pe rând pe toţi bărbaţii devotaţi cauzei naţionale, subminează partidul şi — fructele „muncii“ ei cad în poala reverenţii vicarului Mangra!

El bazat pe aceste certe îşi exprimă dorinţa, că

„Publicul românesc ar fi bun bucuros, dacă comitetul şi-ar înceta ori ce activitate.“

Ah, ce vis frumos, ce ideal are «publicul românesc», care de astădată se alcătuieşte din doi oameni: Mangra şi Brote, cu adlatusul — ex-popa Câmpeanu!

Ce traiu ar mai trage, neneaco, acest „public românesc“!

Dar, cum comitetul naţional nu ţine cont de dorinţa «publicului» lui Mangra, acesta în neputinţa sa se dedă la acte neadmisibile între oameni cinstiţi, la denunţare şi la îndemn de violenţă faţă de comitetul naţional.

Lucrul ni se înfăţişează astfel: Mangra când şi-a părăsit neamul, s'a legăruit lui Tisza şi Khuen că va forma un partid de-al «muncii» între Români, în frunte cu preoţi, căzuţi în mreaja lui.

Cum însă nime nu-i atât de nauc să asculte glasul unui călugăr răătăcit, Mangra să vede neputincios şi nu-şi poate împlini cuvântul dat stăpânilor săi. Şi ca să-şi ascundă neputinţa, învinovăţeşte comitetul naţional şi fiind-că partidul continuă a

exista, cere pe cale indirectă sistarea lui prin următorul denunţ mizerabil, ce l-a spus ziaristului ungar în interviul lui:

În ce priveşte comitetul am declarat deja în discursul meu rostit în şedinţa dela 2 Iunie a camerei deputaţilor, că numai bunăvoinţei şi toleranţei guvernului are să mulţumească existenţa sa, căci doară ordinaţiunea ministerială numărul 71 din 1894 a constatat, că existenţa partidului naţional român e lipsită de orice bază de drept şi dacă îşi va urma activitatea în direcţia veche «se vor lua împotriva lui cele mai severe măsuri legale.»

A spus-o aceasta în cameră, a spus-o acum ziaristului şi a spus-o cu siguranţă şi lui Tisza şi Khuen între patru ochi.

În felul acesta, păşind cu volnicie şi folosindu-se de ameninţări şi ademeniri, speră că va putea atrage pentru politica sa de umilire şi înjosire preoţimea română. Josnic plan, dar de altă parte o socoteală făcută fără birtaş, căci ar fi o injurie să presupunem despre preoţimea noastră, suflet din sufletul nostru, că se va înhăma la carul hodorogit al lui Mangra!

Contra acestor fel de uneltiri noi avem o singură armă, dar puternică şi probată: solidaritatea naţională!

*

În legătură cu aberaţiile lui Mangra, relevăm două momente.

Unul este, că ziaristica maghiară a dat puţină importanţă atât vorbirii lui, cât şi interviului mai recent, cu care ne-am ocupat aci. În special interviul nu l-au reprodus decât câteva ziare fruntaşe, iar comentariu deosebit nu i-a făcut nici una.

Ei, e grea şi nerecunoscătoare slujba de trădător. Dacă nu poţi face folos stăpânilor, cari te-au năimit, te lapadă ca pe-o unealtă netrebnică.

Al doilea moment de relevat

este o „Scrisoare deschisă către Vasile Mangra“, publicată în «Tribuna», nrul de Sâmbătă de d-l Dr. Nicolae Oncu, exmembru al comitetului naţional.

În interviul său Mangra îi trage o laudă d-lui Dr. Oncu, cum de altfel se şi cuvine între tovarăşi fundaţionali ai «Tribunei». D-l Oncu în «Scrisoarea deschisă» vine şi se lapadă de «părintele» vicar, — acum, după aproape un an de zile dela deserţiune — şi-i strigă: „Te acuz, că D-ta eşti adevăratul autor şi pricinuitor al vrajbei şi a întregului dezastru, ce bântuie astăzi neamul nostru“...

Lucus a non lucendo.

Bancă de colonizare. În şedinţa de ieri a camerei ministrul de finanţe Lukács a depus pe biroul camerei proiectul de lege referitor la înfiinţarea noii bănci de colonizare.

Proiectul are 10 §-i. Capitalul fundamental va fi de 15 milioane Cor. Din aceste statul dă 8 milioane, iar 7 milioane le dau trei bănci mari din Budapesta. Problemele băncii sunt: a sprijini prin deschidere de credit parcelările, colonizaţiunile şi niziunţele de a câştiga locuri de păşuni. Banca, ca creaţiune de stat, se va bucura de multe scutiri şi favoruri.

Instituţia ar fi de mare folos, dacă binefacerile ei s'ar revărsa asupra tuturor locuitorilor ţării, fără deosebire de naţionalitate şi fără rezerve.

Cum se fac însă la noi colonizările, socotim că ar fi potrivit ca guvernul să o boteze: Bancă de colonizare a Cîngărilor.

Congresul bisericii sârbeşti a fost închis ieri de către patriarhul Bogdanovici.

Veniturile Tezaurului României. Ministerul de finanţe al României a primit

FOILETONUL «GAZ. TRANS.»

Opera culturală germană la români.

II.

În ceea-ce priveşte dezvoltarea poporului nostru din Ardeal, Bănat şi Ţara Ungurească, noi nu vom contesta întru nimic valoarea şi influenţa mare, ce a exercitat-o asupra lui cultura germană. Numai că aceasta s'a manifestat acolo sub 2 forme sau din 2 direcţiuni cu totul deosebite: una săsească-germană şi alta austriacă, iar a treia, germană-prusiană s'a manifestat mai mult în România decât în Transilvania.

Cea dintâi, deşi mai veche, a fost mai mult locală pironită de secole la un restrâns cerc de acţiuni; a doua a avut un cerc mai larg. Pentru Saşi, Românii au numai un ce bun de muls şi de ex-ploatat de veacuri — »nur ein Walache« — când pentru germanul austriac, fie militar, fie civil, ţăranul român a început îndată a deveni om şi îndrumat pe o cale mai bună către o ţintă mai înaltă: cu şcoală, instituţii sociale şi militare, cu devise ca Virtus Romana rediiva

şi altele. Mai mult însă decât ambele la oaltă a făcut epoca absolutismului luminat nemţesc de prin anii 1850—1860 asupra ţăranului român din Transilvania, Bănat şi Ţara Ungurească, ale cărei efecte se vor resimţi după sute de ani, căci l'a îndrumat pe adevărata cale a progresului şi l'au făcut să fie superior şi să se deosebească aşa de mult de fratele său din Muntenia şi Moldova, iar nu prin semne esteriore antropologice cum susţine d-l Fischer.

Noi nu vom contesta nici importanţa culturii săseşti asupra Românilor din Transilvania şi a Şvabilor asupra celor din Bănat pe terenul social, cultural şi economic dela cari au luat şi adoptat Românii multe lucruri bune. Dar nu toate avem să le mulţumim lor exclusiv.

Şvabii, în satele din Banat şi Bucovina au fost aduşi şi stabiliţi de Stat pe cheltuiala sa, în casele şi acarele economice făcute gata de Români şi ţelina spartă din toamnă cu plugurile clăcaşilor în contul servitiului, iar când neamul lucra la propria-i casă şi cuprindere, lui i-se plătea munca în bani, şi lor li-s'au dat loturi mari de câte 24 pogoane, jumătate, pământ de cultură, iar pentru Românii autochthoni şi şerbi s'au dat mai multe jumătăţi şi părţi de loturi şi în pământurile cele mai proaste.

Li-s'a mai dat atunci bucate pentru hrană, vite şi unelte de muncă necesare precum şi sămânţa. Probabil, că tot aşa se vor fi făcut colonizările cu nemţii şi în timpurile vechi.

Admitem şi noi aducerea Saşilor din Ţara Bârsei de undeva din apropiere, de către ordinul Ioaniţilor, căci în timp de 14 ani nu ar fi putut clădi atâtea castele şi a aduce coloniştii din Flandra sau Ţările de jos, încercaţi, şi a crea instituţiuni cari să dăinuiască 700 ani, când ordinul a stat aşa de puţin în Transilvania. Autorul însuşi recunoaşte, că noii coloniştii aduşi de călugării Ioaniţi sau Mariani nu au venit într-o ţară pustie — deşertă — de locuitori cum zice diploma, ci în o sălbătăciune, în ein Wildnis; dar lucru curios că în acea sălbătăciune se cunosc toate apele, pârăele, dealurile şi munţii şi pe locuitorii de acolo vlahi şi săcui li mută mai spre Vest şi Nord, iar castelele ridicate erau întâi de pământ (Feldioara-Földvár şi Erdburg spre Tohan), altele de lemn şi numai mai târziu, după sute de ani s'au făcut de ziduri; casele şi acarele economice de peatră datează şi la dănsii din sec. al XVIII-lea.

Va să zică, în cazul de faţă s'a întâmplat ceea-ce s'a repetat în zilele noastre cu şvabii din Bucovina, Basarabia, cari au trecut în Dobrogea îndată ce au

dat de greu şi de acolo ca şi cei din Bănat se duc în America pentru totdeauna.

S'au stabilit în drumul cel mare al năvălirilor tuturor popoarelor, pe podişurile şi plaiurile Moldovei, bucurosi au trecut munţii mai la adăpost, dar nici aci aşezaţi în gura trecătorilor ci ceva mai îndepărtat de ele, căci circulaţiunea cu Muntenia era până la mijlocul secolului al XVIII-lea pe la Şanţul vechiu, la Vălenii de Munte şi Bran, iar nu peste Predeal, apoi la Moldova peste Oituz. Satele cele noi săseşti până târziu poartă nume româneşti sau slave, după munţi şi râuri: Christian, Râşnov, Braşov, Preşmer.

Poate că se va găsi, că şi privilegiul Andreian dela 1224 dat saşilor dela Orăştie până la Draos şi Baraolt, prin care la art. 7 şi 8 face părtaşi pe saşi şi la pădurile Blachilor şi Bissenilor şi că din cele 3 neamuri deosebite să formeze un singur popor — unus sit populus — este explicarea cea adevărată, iar nu să cuprindă pe toţi saşii la oaltă, dimpreună cu cei de la Bistriţa şi din Ţara Bârsei.

Fiind mai la adăpost, saşii au întemeiat sate mari şi regulate, şi târguri cu o populaţiune burgheză ce se îndeletnicea cu meseriile şi comerţul şi au adus cu ei, şi o agricultură mai dezvoltată, între altele cultura inului pentru fibre. Avân-

datele relative la mersul veniturilor Tezaurului în luna Mai 1910. În timpul acesteia veniturile s-au ridicat la 36.096.178 lei cu un plus de 2.233.000 lei, în raport cu veniturile lunii corespunzătoare din anul 1910.

În ceea ce privește situația exercițiului bugetar 1910—1911 la 31 Mai 1911 ea este din cele mai satisfăcătoare. Dela 1 Aprilie 1911 până la 31 Mai 1911, adică în 14 luni, veniturile s-au ridicat la 463 milioane 380.818 lei față de 421.931.022 lei, din perioada corespunzătoare a exercițiului 1909—1910, adică un plus de 41.444.286 lei.

Evaluările bugetare pentru exercițiul întreg 1910—1911 fiind de 461.079.942 lei, veniturile celor 14 prime luni au în trecut această cifră cu peste 2.300.000 lei. Cum sunt încă 4 luni până la încheierea exercițiului, veniturile acestor 4 luni pot fi evaluate la cel puțin 20.000.000 lei. În ceea ce privește exercițiul 1911—1912 el se anunță de asemenea foarte satisfăcător.

Criza cabinetului austriac. Foia oficială publică un rescript ministerial, prin care miniștrii Weiskirchner și Glömbinski sunt absolvați din posturile lor. Cu conducerea interinală a ministeriului de comerț a fost încredințat șeful de secție Mataia, iar cu conducerea resortului căilor ferate șeful de secție Roell.

Baronul Gautsch, fostul prim-ministru austriac, care în cazul demisionării lui Bienerth va fi urmașul acestuia, a fost primit Sâmbătă în audiență de Maj. Sa și a început tratative cu diversele partide austriace. Nizuința sa este de-a asigura capabilitatea de muncă a viitorului Reichsrath. În scopul acesta vrea să formeze o puternică majoritate guvernamentală, din care să facă parte și Cehii.

Externe. În urma demisiunii cabinetului francez președintele Fallières a avut întrevederi cu mai mulți bărbați de stat ai Franței. Se crede, că ministrul de finanțe Caillaux va fi însărcinat cu formarea noului cabinet.

— Știri sosite din Tokio vorbesc despre un nou pas spre o apropiere între Rusia și Japonia, fapt care s-a relevat cu ocaziunea ultimului dejun dela palatul Mikadoului. Ambasadorul Rusiei la Tokio, fiind primit de împărat într-o lungă audiență, în care s-a discutat asupra unei apropieri între cele două imperii, a fost reținut la palat. La acel dejun a fost invitată și fiica ambasadorului rus, fapt care e discutat foarte mult în lumea politică, fiind al doilea caz când o străină ia parte la prânzul dela palat. De această distincțiune s-a bucurat până acum numai fiica lui Roosevelt, fostul președinte al Statelor-Unitate, în cursul călătoriei sale în Extremul-Orient.

— Rapoarte oficiale spun, că 11 șefi de comitajii bulgari au început să formeze bande. Cinci au și trecut pe teritoriul turc, în districtul Osmanie.

Biserica românească și internat în Viena.

În »Doljul« din Craiova d-l Dr. Lazar Popovici, unul dintre conducătorii coloniei române veneze, publică următoarele informațiuni prețioase despre mișcarea culturală a fraților noștri, în deosebi cu privire la ridicarea unei biserici ortodoxe române în Viena și deschiderea unui internat pentru studenți.

Iată ce comunică între altele d-l Dr. L. Popovici:

De vre-o patru ani s-a constituit în Viena o puternică societate pentru clădirea unei biserici creștine ortodoxe. Dat fiind faptul, că în Capitala Austriei trăiesc mai bine de 2000 de Români, dintre cari foarte mulți intelectuali, profesioniști, meseriași și studenți, se simțea încă demult timp, trebuința unei biserici cu adevărat românească.

Societatea are un număr considerabil de membrii, cari plătesc cotizațiuni dela 2 coroane la 500 de coroane anual. Din sumele acestea se întreține deocamdată o capelă și o bibliotecă populară în Löwelstrasse 8 din Viena. Serviciul religios la capelă se face gratuit de către cucernicul preot d-rul Cioban, și deși lăcașul ei este prea puțin încăpător, totuși nu e Duminecă și sârbătoare când să nu ia parte sute de Români.

În aceeași capelă, preotul Dr. Cioban predă micilor fii ai Românilor aflați în Viena, catechismul în limba maternă și în felul acesta, evident se înlătură orice pericol de pierderea limbii ori a naționalității tinerilor români, printre mulții, prea mulți streini din împestrata capitală a Austriei.

Până a nu se înființa capela, toți românii creștini-ortodoxi din Viena erau nevoiți să meargă la biserica grecească. Acolo slujba se oficia în grecește iar catechismul în nemțește: — faptul din urmă mai ales prezintă o primejdie pentru cei 90—100 de copii români, fiindcă erau amenințați să-și piardă credința și chiar limba.

Acest îngrijitor fapt a fost observat de intelectualii români din Viena și atunci au luat deciziunea de a înființa societatea ortodoxă pentru clădirea unei biserici.

S-au primit până acum numeroase donațiuni, dar nu-s de ajuns.

După ce vom clădi biserica — a spus d-l Dr. Lazar Popovici — din banii, cari ne-or prinosi, vom înființa un internat pentru cei două sute de studenți români aflați în Viena și o bibliotecă.

tul mare, pe care l-au luat meseriile și artelă la Sași Transilvaniei sub dominația regilor din casa de Anjou, Sigismund și Matiaș Corvinul, cari i-au încărcat de monopoluri, privilegii și scutiri de tot felul, a fost o consecință a acestora.

Comerciul însă nici odată se pare a nu fi fost în mâni exclusiv săsești — ci în mâna altor popoare: greci, români, armeni — cari formau de timpuriu companii grecești de comerț levantin în toate orașele și târgurile săsești, Brașov, Făgăraș, Sibiu, Sebeșul săsesc, etc., cu juri și autonomie proprie — deși tolerați numai. Traficul se făcea cu cai, cu samare, până prin jumătatea secolului al 19-lea și în Scheiul Brașovului erau peste o sută de chirigii cu cai de povară pe samare. Companiile grecești apar deja pe la 1500.

La finea secolului al 18-lea la 1778, erau între negustorii din Brașov, sași: 11 stăpâni, 7 calfe și 10 ucenici; între românii din Schei: 80 stăpâni, 7 calfe și 9 ucenici; iar între membrii companiei grecești 21 stăpâni, 9 calfe și 11 ucenici; după capitaluri români și grecii aveau puși în afaceri 284.533 fl.; sașii numai 84.500 fl., (după Herman-das Alte in Neue Kronstadt I pag. 400). În orașul Reghinul săsesc până la 1848 nu erau decât 2 negustori sași în orașul întreg; unul își aducea mărfurile singur dela Viena cu

carul propriu; chirigii români din Zărnești umblau cu chervanele lor la Pesta, Viena, Brünn, Lipsca, București etc.

Șoseaua națională de la Brașov la Făgăraș-Sibiu, s-a construit abia pe la 1837—39, iar cea pe valea Oltului și a Bogății prin anul 1860, deci influența orașelor săsești în privința traficului era departe de a orașelor hanseatice din Germania. — Rămâne a se stabili nexul între marii economi de vite români: Mocani și Tuturenii și desfacerea produselor industriilor de brașovenie; când s'a dat lovitura de grație acelora, îndată au fost supuse și meseriile cu bresle și fără bresle ale sașilor și au dispărut de pe fața pământului ca și când n'ar fi existat nici odată.

De altcum și aceste vegetau numai de secolii în lăuntru privilegiilor lor. Așa cărauși pentru transportul mărfurilor în Moldova nu puteau fi de cât locuitori din comuna urbană Brețcu sau de la Poiana Sărată. Mărfuri de brașovenie putea expedia numai unul, care făcea parte din o breslă din Brașov, ca comisionarii din Muntenia și Moldova.

În orașele săsești industriile mai subțiri nu erau în mâna sașilor ci în mâna străinilor, germani și slavi, imigrați, elvețieni etc., dar nu era tolerat nici un strein

în definitiv avem de gând să creștem în preajma bisericii un centru românesc, o parohie a noastră, unde să fie reprezentate la oaltă credință, idealul, cultura și tradițiile românești.

Noi nu voim să ne pierdem printre celelalte națiuni din Viena, ci din potrivă să ne afirmăm puternic cu o conștiință națională temeinică servind și de frumoasă pildă celor cari vor veni în urma noastră.

Năzuim deci ca în orașul, unde s'a luminat marele apostol și redeșteptător al neamului, Gheorghe Șincai, să fim și noi în viitor luminătorii celor de acasă. Nu ne ajung banii pe cari i-am strâns până — acum — dar nu descurajăm.

Turneul artistic

aranjat de Societatea noastră teatrală va avea loc în următoarele orașe:

2 Iulie nou . . . Beiuș (Bihor).

9 » » . . . Oradea-mare.

12 » » . . . Seini (com. Sătmăr).

16 » Băile Paveliane (lângă Sighetul marmăției).

23 Iulie nou, în Vișeu de sus (com. Maramureș).

29 și 30 Iulie în Șomcuta-mare.

2 August n. în Lăpușul-unguresc (com. Solnoc-Dobâca).

Aflăm, că programul este foarte variat și atractiv. Se va declama, cânta cu voce și la pian și se va juca teatru.

În acest turneu, vor lua parte următoarele persoane: d-șoara Anicuța Voileanu, distinsa artistă care s'a impus la academia vineză, d-șoarele Reli și Geni Poparadu, două diletanțe de mână întâie, — dintre cari prima, va urma, din toamnă, la conservatorul de artă dramatică din București.

D-l Ionel Crișianu, cunoscutul bariton liric, elev în ultimul an la academia de muzică din Viena și Constantin Calmuschi, apreciatul comic. Conducerea turneului este încredințată d-lui Aurel Bănuț, directorul artistic al societății teatrale. Pentru câte-va piese, este asigurată și colaborarea diletanților din respectivele orașe.

Alături de declamațiunile d-nilor: Bănuț (comedie de salon) și Calmuschi (comedie de caracter și bufă) se va auzi arta înaltă, prestată de-o artistă ca d-ra Voileanu, care va susține și acompaniamentul pieselor cântate de baritonul Crișianu, al cărui repertor afară de Prologul din Pagliani, este curat românesc (Dima, Mureșianu, Brediceanu etc.)

Piese teatrale reprezentate, vor fi următoarele: »Bucătăreasa«, »Curiozitate femeiască«, »Rococo«, »Unica fiică« și drama »Jertfa«.

Nădăjduim că Românii din comitatele Bihor, Sătmăr, Maramureș și Dobâca vor înțelege importanța culturală a acestei mișcări artistice în acele părți și vor da

sprijinul societății noastre teatrale precum și tinerilor și însușeșilor noștri artiști.

Români din aceste orașe, primiți cu dragoste pe cei-ce vin în numele artei, culturii și a limbii strămoșești!

»Mureșanul«.

ȘTIRI.

— 14 Iunie v.

Patrăcerea Acordului. Aflăm cu plăcere, că tinerimea intelectuală din Brașov va da o mare petrecere populară Sâmbătă seara în 1 Iulie st. n. în grădina și localitățile dela »Gewerbeverein«. Se vor escuta mai multe coruri, piese la vioară și declamațiuni. După producțiune dans. În n-rii viitori vom aduce amănunte.

Excursioniștii români din Brașov au sosit Duminecă seara sănătoși acasă, aducând cu ei cele mai frumoase și plăcute impresii. Despre zilele ultime ale excursiunei corespondentul nostru ne mai comunică următoarele:

Excursioniștii români din Brașov au plecat mai apoi dela Orșova la Ada-Leli, cu luntrile. Seara au fost în Orșova după ce au vizitat locul unde a ascurat Kossuth coroana Ungariei în 1849. A doua zi dimineața, în 23 Iunie n., au vizitat după o cale scurtă cu trenul, stațiunea balneară »Băile Herculanex«, plecând mai apoi la Caransebeș, unde au ajuns seara. Aici au fost primiți cu iubire frățescă de bunii Români, în frunte cu arhimandritul Filaret Musta, Dr. Iosif Tr. Eadescu, protosinel, Dr. Cornel Cornean, secret. cons. Ștefan Ghanu referent școlar, Andrei Ghidiu, protopop, Dr. Petru Barbu, prof. la pens. dir. de bancă, Patriciu Drăgălina președ. comunității de avere, Const. Popa magistrul silv., Ion Sușoiu, contabil, și mulți alții. În hotelul din Teiuș s'a servit o cină comună, a cântat un cor condus de d-l Achim Alioate, s-a declamat, s-a dansat. După vizitarea Caransebeșului au plecat excursioniștii mai departe, în dimineața următoare. S-au oprit pentru câteva ore în Arad, apoi în Timișoara. Seara au fost în Blaj, unde au fost primiți cu brațele deschise. Ospitalitatea blăjenică a fost mare. Elevii au fost încvartirați în seminar, profesorii cu d-nele — la fața Duminecă au fost toți excursioniștii în serviciul bis. În catedrală, apoi în audiență la metropolitul gr. cat. După un prânz comun, la care a participat întregul corpul profesoral și dignitarii bisericești din Blaj, au plecat brașovenii la gară seară în Brașov.

Mai mult ne rezervăm să scriem în curând despre această interesantă și instructivă excursie școlară.

Pentru masa stud. români din Brașov s-au mai făcut următoarele contribuții: D-l Simion Teodor cotizație anuală 10 cor. »Economia« cassă de păstr. Cohalm 10 cor. D-l Romul Cristoloveanu învăț. dir. și soția întru amintirea fiului lor + Mircea, fost elev de cl. III gimn. 10 cor. Abiturienții gimnaziului nostru, la exitus 20 coroane.

Primească generoșii donatori sincerile noastre mulțămite. — Direcțiunea școlilor medii gr. or. rom. din Brașov.

Dela universitatea din Viena. La toamnă se va deshide în Viena un seminar de limba română, care va fi pus sub conducerea tânărului filolog bucovinean D-lie Bacinschi. D-l Bacinschi se va habilita la toamnă la universitatea din Viena.

D-l prof. Iancu Nistor va ținea în curând la universitatea din Viena o lecție de probă despre »Desvoltarea vieții politice la Români«.

Inecat. Din Râșnov ni-se scrie cu date de Duminecă: Astăzi la 11 oare a. m. s'a inecat într-un basen, loc de scăldat pentru soldați, aici în Râșnov, o calfă de zădărnă în al 17-lea an al etăței, cu numele Csulak Pista, originar din Brașov. Venise cu trenul dela Brașov la 10¹/₂ oare dimpreună cu părinții și frații lui, ca dimpreună cu o rudenie a lor să meargă la pădure pentru distracție. Acum în loc de petrecere, cei rămași îi jelesc corpul recos din apă de husari. — c.

La balul shakespeareian, care a avut loc la Londra în ajunul încoronării, stăruiește public a admirat frumusețea A. R. Prințesa Maria, viitoarea suverană a României. În »Figaro« Raymond Recour remarcă faptul, că toate privirile asistatei erau atrase de frumusețea A. Sale.

Necrolog. Cu inima înfrântă de ne-mărginită durere aducem la cunoștința

Dr. G. Maior.

turor rudeniilor și cunoscuților, că prea iubita noastră mamă, soacră și soră *Măria Pașcu* născ. *Bugnari*, după un morb greu și îndelungat, provăzută cu sf. sacrameinte și-a dat nobilul său suflét în mănăstirea Creatorului, Vineri în 23 Iunie st. n. 1911, la 11 oare noaptea în al 74-lea an al etății și al 6-lea an al văduviei. Rămășițele pământești ale defunctei au fost așezate după ritul gr. cat. spre odihnă vecinică Duminecă în 25 Iunie st. n. 1911 la 1 oare p. m. în cimiteriul bisericii gr. cat. din Herina. Herina, la 24 Iunie 1911. Fie-i țărâna ușoară și memoria eternă! Ema Groze născ. Pașcu, ca fiică. Sever Groze, ca ginere. Ioan Bugnari ca frate.

Dela Soc. »Transilvania«. Duminecă s-a ținut la București adunarea generală anuală a societății »Transilvania« pentru ajutorul studenților și elevilor meseriași români de peste munți. S-au cetit și aprobat rapoartele comitetului și al comisiei cenzorilor. Societatea dispune astăzi de un capital de 241,744 lei. În urmă s-a ales comitetul pe anul 1911: președinte I. Bianu, vice-președinte P. Gărbovicianu și Gr. Angelo, casier N. Galea, secretar G. Popa Lisseanu; membrii G. Bogdan Duică, I. Clinciu, C. Roman, G. Teclu, V. Orghidan și Ștef. Pop. În comisiunea cenzorilor au fost aleși Al. Miclescu, Aur. Pop, O. Lugoșanu, Dr. Emil Pop și D. Furnică. Noul budget s-a ridicat la cifra de 14,010 de lei.

Moartea mătusei regelui Italiei. O telegramă din Turin anunță, că principesa Clotilda a murit Duminecă d. a. în castelul Moncalieri. Principesa Clotilda de Savoia, — fiică a lui Victor Emanuel al II-lea (intemeietorul regatului italian unit), din prima lui căsătorie cu archiducesa austriacă Adelaida, — era soră a regelui Umberto și deci mătușa actualului rege al Italiei, Victor Emanuel al III-lea. Născută la Turin, la 2 Martie 1843, ea moare în vârstă de 68 de ani. Tot la Turin, la 30 Iunie 1859, ea s-a măritat cu prințul Napoleon (părintele prințului Victor Napoleon, actualul pretendent bonapartist la tronul Franței), decedat la 18 Martie 1891.

Jubileul reuniunii române de lectură din Năsăud. Primul următoarea invitare: Reuniunea română de lectură din Năsăud, ținută cu toată dragostea pe membrii săi, precum și pe toți sprijinitorii și binevoitorii acesteia la *adunarea sa generală jubilară semicentenară*, care se va ține Sâmbătă în 1 Iulie st. n. 1911 cu următorul program: 1. Deschiderea adunării prin președinte. 2. Propunerea comitetului pentru înființarea unei »case naționale«. 3. Propunerea comitetului pentru alcătuirea unei biblioteci în cadrele reuniunii de lectură. 4. Conferință: »Reprivire istorică asupra trecutului casinei«. Conferențiar Dr. Nestor Șimon. Inceputul la 7½ oare seara. — Năsăud, la 20 Iunie 1911. — Pentru comitet: Emil Țișca, secretar. Dr. Alexiu Davidu, președinte.

Vacanțele, cari se apropie cu pași repezi, precum și căldurile mari, cari dogoresc de obicei vara orașele, silesc pe mulți să petreacă câte-o lună două la țară, în verdeața înviorătoare a munților, pădurilor și câmpiilor. Mulți, cu deosebire din România, trec munții în frumosul Ardeal, făcând pe aici excursiuni și partii de voiaj. Așa fiind, îndemnăm pe cetitorii noștri, cari își aleg pentru vilégiatură vre-o localitate a Ardealului, să-și procure interesanta lucrare apărută zilele aceste a d-lui *Silvestru Moldovan*, intitulată: *Ardealul I. Ținuturile de peste Olt*, anume: Turnul-roșu. — Sibiu și împrejurimea (Munții și șesul Țibinului, Rășinari, Săliște, Ocna Sibiului etc.) — Țara Oltului (Munții Oltului, Șesul Făgărașului etc.) — Brașovul și Țara Băsei (Piatra Craiului, Branul, Zărnești, Râșnovul, Cohalmul, Săcelele etc.) — Săcuimea: Treiscaunele și Ciucul (Pe Buzău, Oituzul, Șesul Treiscaunelor, Lacul S. Anei, Munții Arghitei etc.) — Izvorul Oltului, — care este o descriere pitorească a unei însemnate părți a Ardealului, cu date etnografice, legende etc. cum și o călăuză sigură în ținuturile frumoase de pe muntele Olt, împodobită cu 30 ilustrații.

Cartea a apărut în editura librăriei Ion I. Ciurcu în Brașov și se găsește la principalele librării. Prețul 1 cor. 80 fl. și 10 fl. porto.

Pertractarea proiectelor pentru măsura dărei de venit cl. III, referitoare la diferite grupe de meserii, se va ține în 1 Iulie dela poziția 1666—1759: Medicii, dentiștii, tehnicii de dinți, advocații, notarii regești și inginerii privați.

Petrecere în Beclean. Tinerimea română academică din jurul Becleanului invită la petrecerea de vară, ce o va aranja

în Beclean în ziua de Sănpetru (12 Iulie 1911 st. n.) în sala cea mare dela hotelul »Bittner« din Beclean. Inceputul la oarele 8 seara. Prețul de intrare 2 coroane de persoană. Venitul curat este destinat în favoarea sfintei biserici greco-catolice din loc. Suprasolvirile se primesc cu mulțumită.

Comitetul aranjator: Gregorie Pușcariu, protopop președinte. Vasile Rebreanu, teolog abs. secretar. Ioan Cheresteșu, teolog abs. maiordom. Virgil Todoran, teol. controlor. Ioan Rebreanu cassar. Augustin Bud, Ioan Bude, Ioan Cheresteșu, Valeriu Cosma, Florian Găvrilașu, Atanasie Georgiu, Teodor Macrea, Iulian Man, Gheorghe Mânzat, Valentin Onighi, Emil Pop D., Emil Pop R., Valeriu Ciurdăreanu, Vasiliu Filipan, Alexandru Leményi, Alexandru Pop, Iuliu Pop, Iuliu Sonea, Ioan Nemeșu, Alexiu Bidian, Teodor Pop, Atanasie Săngeorzanu, Victor Zinveliu, toți teologi.

Vindecarea leprei. La facultatea de medicină a universității din Paris se fac acum noi experiențe cu un ser pentru vindecarea leprei. În urma întrebunțării acestui ser peste puțin timp, pielea omului se jupoaie formându-se altă piele. În insulele Malocin s-au făcut experiențe cu 700 leproși. Aceste experiențe au dat rezultate frumoase.

Exerciții pentru sănătate.

Ce trebuie să facem spre a ne feri de boale.

Cal verde și... om sănătos sunt azi rarități la fel de extra-ordinare. Cu cât omul s'a depărtat mai mult de natură, pentru a-și creia, — în înghesuiala viermărilor impestate numite orașe, — o viață din ce în ce mai artificială și mai coruptoare a fizicului și moralului, cu atât și frumusețea și vigoarea naturală au cedat treptat locul diformității și neputinței.

Unul suferă de una, altul de două și cei mai mulți de șapte-zeci și nouă. Tuberculoza și boalele sistemului nervos în special s'au însărcinat a pedepsi biata omenire ignorantă și rătăcită. Lucrurile au ajuns până acolo, încât după ultimele date ale științei, nu există om, — dela 35 ani în sus, — care să nu fie tuberculos.

Ospiciile și sanatoriile de tuberculoși și degenerați răsar pe fie-ce zi ca ciupercile și toate gem de bolnavi. Unele din aceste locașuri nefaste au ajuns adevărate cetăți închizând mii de oaspeți.

Jurnalele de senzație abia se mai pot ține în curent cu cazurile de sinucideri. Și în mijlocul acestui dezastru, șarlatanii inventatori ai remediilor secrete și universale fac milioane, exploatând prostia și ignoranța, cari desperate se aruncă în brațele lor ca fluturii în felinare.

Omenirea se poate felicita; progresul e în adevăr uimitor!

Din când în când câte un glas ce chiamă la mântuire răsună, dar el rămâne de obicei ca și vechiul »Vox clamatis in deserto«. Cine să-l auză în învălmășagul lumei? »Și morții dacă ar învia și ar veni să le-o spuie, ei tot n'ar crede-o« (Evang.)

Totuși dela J. J. Rousseau glasuri ce chiamă spre mântuire încep să răsune din ce în ce mai tare și pe când vulgul ignorează, le zeflemisește, sau chiar împreună cu cărturarilor și tarisei moderni le târăsc înaintea Anelor și Caiafelor de azi cerând răstignirea lor, »cei-ce au urechi să auză și ochi să vază« iau aminte. Lungă și grea le va fi lupta, dar izbânda va fi a lor.

Vom vorbi despre danezul I. P. Müller, noul apostol al regenerării. Acest cunoscut teolog, apoi ofițer de geniu și în fine sportman și mai ales higienist, ocupându-se de problema regenerării fizice a omenirii și-a expus cu mână de măiestru, rezultatele la cari a ajuns prin observațiunile și experiențele întregii sale vieți într-o mică carte intitulată: »Sistemul meu« sau »15 minute exerciții pe zi pentru sănătate«, (cu 43 de ilustrații și un tablou de întrebunțarea timpului).

Această carte a avut un succes material și moral extraordinar, ajungând la un mare număr de ediții în toate limbile europene și producând o adevărată revo-

luție în cultura fizică rațională în toate țările civilizate. Acum în urmă ea a fost tradusă și în românește în »Biblioteca pentru toți«.

Meritul principal al autorului este punerea în evidență a faptului că scopul exercițiilor nu trebuie să fie acela de a face herculi; forța vitală nu stă în brațe, zice el, și în adevăr, la ce bun un biceps puternic, la o inimă și un ficat prăpădite? E mai important de a avea organe interne sănătoase și puternice de cât mușchi virgoși. Scopul e de a fortifica pe cei slabi prevenind astfel boala, de a restabili pe cei bolnavi prin redublaarea activității organelor lor interne și, în fine de a menține echilibrul fizic al tuturor, depărtând cât mai mult limitele bătrâneții.

Un alt merit al autorului cărții este ideea genială de a readuce la locul lor de onoare îngrijirile pielei, părăsite de secole și cari au o influență covârșitoare asupra sănătății.

În două vorbe ideea autorului ar fi: Vroiti să fii fericiți? Fiiți atunci sănătoși! Vroiti să fii sănătoși! Faceți-vă o cultură fizică rațională și completă; și autorul arată într'un stol superb cum se poate face o asemenea cultură. Luând cartea lui în mână nu te mai poți desliși de ea până nu o sfârșești.

Sistemul Müller, în scurt, constă din exerciții făcute de preferință în pielea goală dinaintea ferestrei deschise, sau chiar în plin aer (baie de aer și lumină) combinată cu aspirațiuni de aer, cu o baie rapidă de apă (cu foarte puțină apă), foarte ingenios intercalată în mijlocul exercițiilor, și în fine cu automasajii, combinând cu un cuvânt într'un ton armonios toate resursele terapiei naturale.

Acest sistem de exerciții permite oricui de a lua o baie de aer și apă chiar iarna fără a răci. El favorizează prin masaj și baie de apă și aer — funcțiunile pielei, unul din principalele organe de epurare al sângelui; prin exercițiile respiratorii el favorizează activitatea plămânilor, — alt epurator important al sângelui — cât și activitatea inimii, iar prin acesta — digestiunea, nutrițiunea și în genere întreaga funcționare a organismului.

(Va urma).

Convocare.

Onorații membrii ai despărțământului XII, »Alba-Iulia« al »Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român«, precum și toți sprijinitorii ei, prin aceasta sunt invitați la *Adunarea generală ordinară*, ce se va ține în 7 Iuliu 1911 (st. n.) la 2 ore p. m. în Biserica gr. cat. din Dumitra cu următorul

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului despre activitatea sa.
3. Raportul cassarului.
4. Alegerea comisiunilor: a) pentru cenzurarea raportului comitetului b) pentru cenzurarea raportului cassarului; c) pentru înscrierea de membrii.
5. Prelegere populară.
6. Raportul comisiunilor alese de sub p. 4.
7. Eventuale propuneri.
8. Închiderea adunării.

Cercetarea în corpore a expoziției de industrie casnică și participarea la producțiunea teatrală a pruncilor școlari.

Alba-Iulia, în 20 Iunie 1911.

Ion Teculescu
director.

Enea P. Bologa
secretar.

NB. Acestui despărțământ aparțin următoarele orașe și sate: Alba-Iulia, Ampoița, Barăbanț, Berghin, Bucerdea-vinoasă, Cârna, Chișfaleu, Ciugud, Coșlar, Cricău, Craiva, Drâmbăr, Dumitra, Feneș, Galați, Găltiu, Găureni, Henig, Hepria, Ighiel, Ighiu Inuri, Limba, Meteș, Oarda-de-Jos, Oarda-de-Sus, Păclisa, Pătrânjani, Pojana, Presaca, Sântimbru, Șard, Șeușa, Straja, Teuți, Țelna, Totoiu, Trimpoele, Valea-dosului și Zlatna.

Bibliografie.

»Albina«. A apărut nr. 37, de la 12 Iunie v. al acestei excelente reviste enciclopedice, cu următorul sumar:

Revoluția din 1848: Proclamațiunea guvernului provizoriu: (Ilustrațiuni: I. Heilade Rădulescu, C. A. Rosetti; Ion Ghica; Ion C. Brătianu; N. Bălcescu; Monumentul Pompierilor). Artur Gorovei, Legile țării: Cum se capătă moștenirea. L. Tolstoi, (trad. G. C.), Lupul și țaranul. I. Henry Hudson. D. Teleor, Serbarea hramurilor. G. Cleanoveanu, Cântecul Badului (din popor). V. S. Moga, Lucrările agricole în luna Iunie. N. Bibiri, Ce trebuie să facem pentru susținerea comerțului. Din ziare și reviste: O vorbă. — Contra petelor pe obraz. — Păstrarea ouălor. Ilustrațiuni: Croitori la Rucăr; Ghiocel (de pe tablouri ale lui N. Grigorescu). Pagina glumească: Neculcea, Din cocoș, iepure. (Cu 2 ilustrațiuni). Activitatea socială a preoților și învățătorilor. O societate pentru îngrijirea monumentelor vechi. D. A. Nicolaescu, Cuvântare la încheierea anului școlar. Horia P. Petrescu, În chestia răspândirii cărților în popor. Cronica: Cercuri culturale. — 10 Mai la Mălușteni.

ULTIME ȘTIRI.

Budapesta, 27 Iun. Deputații ungari cari au azistat la lansarea vasului de război »Viribus Unitis« s'au înapoiat eri.

Deputatul Stankovansky s-a îmbolnăvit pe drum, prezentând simptome suspecte de holeră. În urma dispozițiilor serviciului sanitar deputatul Stankovansky a fost internat în baraca de izolare din Csaktornya.

București, 27 Iunie. Știrile despre preținse răscoale țărănești în județele Botoșani și Dorohoiu, cari au fost înregistrate de presa din străinătate, se desmint.

București, 27 Iunie. Direcțiunea generală a serviciului sanitar a fost înștiințată prin ministerul de externe, că în Italia sunt zece localități contaminate de holeră.

Paris, 27 Iunie. Se crede, că ministerul Caillaux se va forma în scurt timp de oare-ce ministrul de finanțe și-a asigurat colaboratorii. Ministrul de război Goiran și ministrul de justiție Perrier nu vor mai intra în noul cabinet. Caillaux va lua președinția consiliului și ministerul de interne, iar portofoliul finanțelor va fi probabil oferit fostului ministru de finanțe Klotz; Delcassé va păstra ministerul marinei și Cruppi va lua ministerul justiției. Candidații ministerului de externe sunt prefectul Senei, Selwes, Poincaré și Millerand. Portofoliul războiului a fost promis fostului ministru de război Etienne sau fostului ministru de finanțe Cocherie.

— Viitorul prim-ministru va avea de rezolvit o serie de probleme mari. În primul rând asigurarea bugetului și votarea legii pentru asigurarea muncitorilor, dar înainte de toate reforma electorală. Vin apoi probleme grele ale politicii externe cu privire la Spania și Maroc.

Proprietară:

Văd. Elena Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor resp. Ioan Spudercu.

Dr. STERIE N. CIURCU.

VIII Kochgasse Nr. 29 — Viena

Consultațiuni

ou celebrității medicale, cu specialiști de facultatea de medicină din Viena.

Telefon nr. 17065.

Dr. B. Basiota

— medic —

— specialist în morb. femeiești. —

Cluj-Kolozsvár. Strada: Ferencz Iósef Nr. 6

Consultațiuni

Între oarele 8—10 a. m. 3—5 p. m.

Fabricat indigen.

recunoscute ca
cele mai bune, elegante și ieftine.
== Fabricat indigen. ==

„TURUL“ fabrică de ghete Societate pe acții, Timișoara.

Cea mai mare fabrică din monarhie.

Filiala: Brașov, Str. Porții 8.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Recomandăm cetitorilor ziarului nostru, Magazinul de haine
și Confecțiuni de dame

I. ASCHER

Brașov, Strada Inului Nr. 26.

unde pot cumpăra de superioritate constatată
haine pentru bărbați, băeți și copii, asemenea
și pentru dame și fetițe: **Jachete, Costume de
dame, Foi, Halaturi, Bluze, Jupoeane** etc.

==
Comande cu posta se efectuează complet
cu **rambursă**.
==

Când se comandă, notați lățimea peptului, co-
loarea stoffii și cam cu ce preț.

1148,7—100

==
Pentru ce nu convine se dau banii îndărăt.

Stabilimentul de hydroterapie din Brașov

instalat pe lângă băile de aburi ale Eforiei școlare române gr. or.
s'a deschis la 1 Maiu st. n.

Stabilimentul este aranjat conform cerințelor timpului modern
și provăzut cu aparatele de cură cele mai perfecte.

Există două secții separate: una pentru domni și alta pentru doamne.
Stabilimentul este condus de d-l Dr. G. Baiulescu și bolnavii
fac cura cu apă în mod sistematic și rațional, după prescripția me-
dicului dirigent.

D-l Dr. Baiulescu dă consultațiuni în stabiliment în fiecare zi
dimineața dela oarele 7—9 și după amiază dela 4—5.

*Eforia școalelor centrale gr. or.
române, Brassó.*

1443,1—12

Administrația băilor.

Antreprize de pompe funebre

E. Tutsek.

Brașov, Strada Porții Nr. 3.

vis-à-vis de Băcănia Stéua Roșie.

Recomandă Onor. public la casuri de morțe, aședământul
său de înmormântare bogat asortat în cari toate obiectele,
atât sortele mai de rând, cât și cele mai fine, se pot că-
păta **cu prețuri ieftine**.

Comisiune și **depon de sicriuri de metal** ce se pot
închide hermetic, din prima fabrică din Viena.

Fabricarea proprie a tuturor **sicriurilor de lemn**, de
metal și imitațiuni de metal și de lemn de **stejaru**.

Depou de **cununi** pentru monumente și **plântici** cu prețurile
cele mai moderate.

Representanță de monumente de **marmură**, care **funebre**
proprii cu 2 și cu 4 cai, precum și un **car funebru** vînet,
pentru **copii**, precum și cioclii.

Comande întregi se esecută **prompt și ieftin**, i au
asupră-mi și **transporturi de morți în străinătate**.

La casuri de morțe a se adresa la
Telefon interurb. 405.

E. Tutsek.